

SYLABUS KURZU ZUR134

KRITICKÉ TEORIE MÉDIÍ: MASOVÁ KULTURA, MÉDIA A SPOLEČNOST

Katedra mediálních studií a žurnalistiky

stupeň: bakalářský

vyučující: PhDr. Jaromír Volek, Ph.D.

výstup: zkouška

výuka: úterý 14.00 - 15.40/ posluchárna AVC

Podmínky pro absolvování kurzu: 1/ zisk minimálně 40b. z pěti dílčích testů

2/ závěrečný test

Závěrečné hodnocení je dáno součtem bodového hodnocení obou popsanych úkolů.

TÉMATA PRO ZÁVĚREČNÝ ESEJ (neplatí pro tento semestr)

- 1/ Možnosti a hranice pojmu „masová kultura“ - kritická reflexe jeho aplikovatelnosti jako analytického nástroje (pokus o redefinici)
- 2/ Kritická reflexe základních východisek kritických teorií médií
- 3/ Masová kultura jako obranný mechanismu
- 4/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie narcismu
- 5/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou kritické teorie (Frankfurtská škola)
- 6/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie simulace a hyperreality.
- 7/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie hegemonie.
- 8/ W. Benjamin, M. McLuhan, J. Baudrillard: názoroví protivníci nebo souběžci?
- 9/ Nezamýšlené důsledky informatizace pozdněmoderních společností: případová studie
- 10/ Riziková společnost a masová média: masová média jako součást pozdněmoderních rizik?

Závěrečný esej - kritéria hodnocení:

- 1/ stylistická úroveň
- 2/ práce se zdroji - formální náležitosti (odkazy, citace, bibliografie)
- 3/ dodržení zadaného tématu a naplnění požadavků daného žánru
- 4/ využití dostupné literatury a datového kontextu
- 5/ logická výstavba textu
- 6/ korektní aplikace a interpretace použitých teoretických koncepcí
- 7/ závěrečné shrnutí – jasnost, konkrétnost
- 8/ originalita výkladu a celkový přínos základních zjištění

HODNOCENÉ ESEJE:

1-1,49=130/ 1,5-1,99=110/ 2-2,49=90/ 2,5-2,99=70

Základní literatura:

Eco, U. (1995): Skeptikové a těšitelé. Svoboda.

Kloskowska, A. (1967): Masová kultura. Svoboda.

Le Bon, G. (1993): Psychologie davu. Praha.

McLuhan, M. (1991): Jak rozumět médiím. Odeon.

Doporučená četba:

Arendt, H. (1994): Krize kultury. Mladá fronta.

Baudrillard, J. (1996): O svádění. Votobia.

Habermas, J.(2000): Strukturální přeměna veřejnosti. Filosofia.

McLuhan, M. (2000): Člověk, média a elektronická kultura. Jota.

Ortega y Gasset, J. (1993): Vzpouza davů. Naše vojsko.

Ritzer, G. (1996): Mcdonaldizace společnosti. Academia.

1. TÝDEN (21.2.): ZÁKLADNÍ INFORMACE O HODNOCENÍ A CELKOVÉ ORGANIZACI KURZU (CCA 30 MIN)

2. TÝDEN: ÚVOD DO PROBLEMATIKY: KRITICKÁ TEORIE MÉDIÍ – ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

Klíčová slova: *kritická/é teorie, masová kultura, populární kultura, lidová kultura, masa, dav, masscult, midcult.*

• Fiske, J.: Understanding popular culture. Routledge 1989, pp. 23-32 Revue pro média (téma: Média a populární kultura). In: HOST č. 10, 2001. http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue01/preklad_fiske_rpm01.pdf

* **MacDonald, D. (1953): A Theory of Mass Culture. In: Diogene č. 3.**

*Eco, U.: Skeptikové a těšitelé. Svoboda 1995, pp. 34-63.

- Wilensky, H. (1964): Mass society and mass culture: interdependence or independence? In: Smelser, N. (ed) American Sociological Review, Vol. 29, No. 2. pp. 174-6, 194-6. (studovna FSS)

- James, R. (1995): What is popular culture. In: Cultural theory and popular culture. Routledge, pp. 1-19.

3. TÝDEN : KULTURA A MASA OPTIKOU PSYCHOANALÝZY: (MASOVÁ) KULTURA JAKO OBRANNÝ MECHANISMUS

Klíčová slova: *vědomí, předvědomí, nevědomí, libido, superego, ego, id, obranné mechanismy já- vytěsnění, regrese, sublimace, projekce, reaktivní formace, racionalizace, introjekce, reálné a ideální já, ideál já, fetišismus, voyérismus, éros, thanatos, kolektivní duše, psychologie davu.*

+ **Freud, S. (1990): Nespokojenost v kultuře. In: O člověku a kultuře. Odeon 1990, pp. 316-380.**

* Freud, S. (1999): Já a Ono. In: Sebrané spisy Sigmunda Freuda. Psychoanalytické nakladatelství, pp. 189-229.

* Freud, S. (1990): Psychologie masy a analýza Já. In: O člověku a kultuře. Odeon, pp. 110-275. (studovna FSS)

* Mulvey, L. (1975): Visual Pleasure and Narrative Cinema. Screen, 16,3 (Autumn) 6-18.

4. TÝDEN: NARCISTICKÁ KULTURA OPTIKOU PSYCHOANALÝZY

Klíčová slova: *primární a sekundární narcismus, egoismus, separační a individuální stádium, grandiozita, pravé já, falešné já, dětská omnipotence, štěpení já, imperiální já, syndrom paní Bovaryové.*

• **Lasch, Ch. (1979): The Socialization of Reproduction and the Collapse of Authority. In: The Culture of Narcissism. W.W. Norton, pp. 154-186.**

* Freud, S. (2002): K zavedení narcismu. In: Sebrané spisy Sigmunda Freuda. Psychoanalytické nakladatelství, pp. 129-151.

- Rohr, H.P. (2001): Narcismus - vnitřní žalář. Portál, pp. 12-40, 131-133.

- Flaubert, G. (1969): Paní Bovaryová. Mladá fronta.

5. TÝDEN: KULTURNÍ NARCISMUS, MASOVÁ KULTURA A MASOVÁ MÉDIA

Klíčová slova: *reflexivní projekt já, terapeutická sensibilita, spektaklizace, celebritizace, narcistická idealizace – kult hvězd, estetizace každodennosti.*

+ **Lasch, Ch. (1979): The Narcistic Personality of Our Time. In: The Culture of Narcissism. W.W. Norton, pp. 31-51.**

- Lipovetsky, G. (2001): Narcis aneb strategie prázdnoty. In: Éra prázdnoty. Prostor, pp – 43-60.

- Kernberg, O. (1999): Normální a patologická láska. Portál, pp. 173-208.

6. TÝDEN: KULTURNÍ PRŮMYSL I. (ADORNO, HORKHEIMER)

Klíčová slova: *směnná a užitná hodnota, komodifikace, reifikace, racionalizace, kulturní průmysl, identifikace, poetické mystérium zboží, jednota industriálního systému, instrumentální racionalita, anti-osvícenství, autoritární osobnost.*

• **T. Adorno: The Schema of Mass Culture. In: Adorno, T. (1992): Culture Industry. Sage, pp. 53- 84. nebo T. Adorno: Schéma masové kultury. Oikoymenh, 2011.**

* Horkheimer, M.: Tradiční a kritická teorie. pp. 1-21.

* Adorno, T. (1992): How to look at television. In: Adorno, T. Culture Industry. Sage, pp. 136- 153.

* Adorno, T., Horkheimer, M. (1979): The Culture industry enlightenment as mass deception.

In: Adorno, T., Horkheimer, M. Dialectic of Enlightenment. London. Verso. pp. 120 - 124.

7. TÝDEN - KULTURNÍ PRŮMYSL II. (BENJAMIN, MARCUSE)

Klíčová slova: *auratické umění, zreflexivnění každodenního života, proměna percepční zkušenosti, nová sensibilita masy, represivní desublimace, základní a vedlejší represe*

+ **Benjamin, W. (1984): Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti. In: Dílo a jeho zdroj. Odeon 1984 pp. 16-47.**

* Marcuse, H. (1991): Vítězství nad nešťastným vědomím: represivní desublimace. In: Jednorozměrný člověk. Naše vojsko. pp. 66-136.

8. TÝDEN: MASOVÁ MÉDIA A PROMĚNA VEŘEJNOSTI: IDEOLOGIE, HEGEMONIE, KONTRAGEHEMONIE V MASOVÝCH MEDIÍCH

Klíčová slova: *veřejná sféra (veřejnost), refeudalizace veřejnosti, reprezentativní veřejnost, depolitizace kultury, kritický dialog, veřejná mediální služba, ideologické nástroje státu, kontrahegemonie, mechanismy vytváření souhlasu, falešné vědomí.*

• **Habermas, J.(2000): Strukturální přeměna veřejnosti. Filosofie. pp. 231-244, 254-280, 281-298**

* Garnham, N.(1986): The media and the public sphere. In: Golding, P., Murdock, G., Schledsinger, P. (eds): Communicating Politics. Leicester University Press, pp. 45-53.

- Elliott, P. (1982) Intellectuals, the "information society" and the disappearance of the public sphere. In: Schlesinger, P., Sparks, C. (eds) Media, Culture and Society. Academic Press, London, Vol. 4, No. 3, pp. 244-6.

* Kellner, D. (1990): Contested Terrain and the Hegemony of capital. In: Television and the Crisis of Democracy. Westview Press, pp. 14-22.

* Newbold, Ch. (1995): Approaches to cultural hegemony within cultural studies. In: Approaches to media. Arnold, pp. 328-331.

* Golding, P., Murdock, G. (1979): Ideology and the Mass Media. In: Barrett, M., Corrigan, P., Kun, A., Wolff, J. (eds.): Ideology and Cultural Production. Croom Helm. pp. 198-224.

* Hall, S. (1982): The rediscovery of ideology: return of the repressed in media studies. In: Gurevitch, M. et al.: Culture, Society and the Media. Methuen, pp. 354-363.

* Good, L. (1989): Power, Hegemony, and Communication Theory. In: Angus, I., Jhally, S. (eds): Cultural Politics in Contemporary America. Routledge. pp. 51-64.

- Bennett, T. (1986): Popular culture and "the turn to Gramsci". In: Bennett, T., Mercer, C., Woollacott, J. (eds): Popular Culture and Social Relations. Open Univ. Press. pp. xi-xix.

9. TÝDEN: TECHNOLOGICKÝ DETERMINISMUS A JEHO KRITIKA /MÉDIUM JAKO POSELSTVÍ?

Klíčová slova: *technologický /mediální/ determinismus, těžká a lehká média, časová a prostorová média, McLuhanovy spirituální dichotomie, Sapir-Whorfova hypotéza, horká a chladná média, imploze.*

+ **McLuhan, M.: (1991): Jak rozumět médiím. Odeon. pp. 19-32**

* McLuhan, M. (2000): Gutenbergova galaxie. In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000..

* Marshall McLuhan versus Playboy (rozhovor). In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000.

10. TÝDEN: OD LINEÁRNÍHO MYŠLENÍ VIZUÁLNÍHO PROSTORU K HODNOTÁM MULTISENZORICKÉHO ŽIVOTA

Klíčová slova: *vizuální prostor, akustický prostor, retribalizace, globální vesnice, noogeneze, planetizace,, tetradický model.*

• **McLuhan, M.: (1991): Jak rozumět médiím. Odeon. pp. 33-55.**

• **McLuhan, M.: Postoje a podvody manažerské minulosti. In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000.**

* **McLuhan, M. Zákony médií. In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000.**

11. TÝDEN: (1.5.) STÁTNÍ SVÁTEK

12. TÝDEN: (8.5.) STÁTNÍ SVÁTEK

13. TÝDEN: HYPERREALITA A SIMULACE

Klíčová slova: *označované, označující, směnná a užitná hodnota, plovoucí označující, symbolická směna, krize reprezentace, simulákrum, simulace, hyperrealita.*

+ **BAUDRILLARD, J.: PRAECESSIO SIMULACRORUM. IN: HOST 1996, Č. 6.**

* Baudrillard, J. (1983): Mass Media Culture. In: Poster, M. (ed.) Selected Writings. Stanford University press . pp. 63 - 97.

- Baudrillard, J. (1983) : Implosion of Meaning in the Media. In: In the Shadow of the Silent Majorities NY. Semiotext(e) pp. 1-61.

14. TÝDEN: KYBERPROSTOR, PSYCHOANALÝZA A NEZAMÝŠLENÉ DŮSLEDKY

INFORMATIZACE POZDNĚMODERNÍCH SPOLEČNOSTÍ: SLAVOJ ŽIŽEK A MOR FANTAZIÍ

Klíčová slova: *informační společnost, kritika informace, informační přetížení, reflexivní modernita, individualizace, nezamýšlené důsledky sociálního jednání, komunikační ideologie, důvěra, ontologické nebezpečí, riziková společnost*

• **Žižek, S. (1999): The Matrix, two sides of Perversion, Nettime. Dostupné na:**<http://www.nettime.org/Lists-Archives/nettime-l-9912/msg00019.html>

• Mackay, H. (2001): Theories of the Information Society. In: Investigating the Information Society. Routledge, pp. 21-41.

* Volek, J. (2003): Mediální studia mezi kritikou ideologie a kritikou informace. In Média a realita. Brno : Masarykova universita v Brně, s. 11-34.

* Volek, J. (2002): Nezamýšlené důsledky "komunikační ideologie" v kontextu informační společnosti. In Média a realita: sborník prací Katedry mediálních studií a žurnalistiky. Brno : Masarykova Universita v Brně, s. 11-38,

- Žižek, S. (1998): Cyberspace, or how to traverse the fantasy in the age of retreat of the big other. Public Culture, 19, 3. Dostupné na: <http://www.uchicago.edu/research/jnl-pub-cult/backissues/pc26/Žižek.html>

- Luke, W., T. (1994): „Packaging“ Chernobyl: The Manufacture of Meaning from a Transnational Ecological Disaster. In: Screens of Power. University of Illinois Press, pp. 181- 201.

- Kroker, A., Weinstein, M.A.(2001): Data Trash: the Theory of the Virtual Class. New World Perspectives. Montreal, pp. 27-40.

LEGENDA:

+ **znalost textu je povinná na danou přednášku a bude testována**

• **znalost textu je povinná na danou přednášku**

* znalost textu se předpokládá při vypracování závěrečného eseje

- doporučený text